

Sak 02/25 Ny sats for tilskudd til rovdyravvisende gjerder (økning av tilskudd)

Sekretariatets innstilling til vedtak:

Økte satser for tilskudd til rovdyravvisende gjerder

Satsen per meter for tilskudd til rovdyravvisende gjerde økes fra kr 120 pr. meter på innmark og kr 140 pr. meter på utmark til kr 130 pr. meter på innmark og kr 170 pr. meter på utmark.

De nye satsene gjelder for søknader innvilget i 2025 og har ikke tilbakevirkende kraft.

Tilskudd til oppgradering av eksisterende rovdyravvisende gjerder

Ordningen med tilskudd til oppgradering av rovdyravvisende gjerder videreføres og kravene for å motta tilskudd til oppgradering senkes. Krav og annen informasjon om tilskudd til rovdyravvisende gjerder er opplistet nedenfor.

Tilskudd til årlig vedlikehold av rovdyravvisende gjerder

Det gis ikke tilskudd til årlig vedlikehold av rovdyravvisende gjerder.

Tildeling av midler til rovdyravvisende gjerder reguleres av:

1. Forskrift om rovdyravvisende gjerde FOR-2012-06-22-652 med medfølgende standard (versjon 25.06.2018).
2. Forskrift om tilskudd til forebyggende tiltak mot rovviltskader og konfliktdempende tiltak (FOR.2013-01-01-03).
3. Forvaltningsplan for store rovdyr i region 4
4. Årlige føringer fra Miljødirektoratet.
5. Rovviltnemndas årlig prioriteringer.

Bakgrunn

Beitenæringen har over lengre tid pekt på at satsen for tilskudd ikke står i forhold til kostnadene ved oppsett, vedlikehold og ettersyn av rovdyravvisende gjerder. Bondelagene i Akershus og Østfold mener at tilskuddet til rovviltavvisende gjerder må dekke de faktiske kostnadene, både til oppsett og

vedlikehold av rovviltavvisende gjerder. Det vises også til at kostnader knyttet til materialer har økt de siste årene uten at tilskuddssatsene er justert deretter.

Innspillene fra Bondelaget:

- Er fornøyd med at satsen skiller på tilskudd til rovdyravvisende gjerde i Utmark og Innmark. Dette er ønsket videre ført.
- Foreslår økte tilskuddssatser; 300 kr/meter for utmark og 180 kr/meter for innmark.
- De viser til store kostnader knyttet til vedlikehold av gjerdet igjennom beitesesongen. De foreslår at det kan søkes årlig om å få dekket merarbeidet ved å holde gjerdet i forskriftsmessig stand, med tilskuddssats på 30 kr/meter for gjerde i utmark og 180 kr/meter for gjerde på innmark.
 - o Ved større vedlikeholdsarbeid burde man kunne søke om 25 %, altså 75 kroner per meter for utmark og 45 kroner per meter på innmark.

I 2018 ble tilskuddssatsen til rovdyravvisende gjerde økt fra 60 kr/meter til 75 kr/meter. Allerede i 2019 ble satsen igjen økt fra 75 kr/meter til 100 kr/meter. I 2022 økte satsen for tilskudd til 120 kr/meter på innmark og 140 kr/meter på utmark.

Kostnaden ved oppsett av et rovdyravvisende gjerde avhenger av flere faktorer. Type gjerde, grunnforhold, terrengets beskaffenhet, arealets utforming, antall knekkpunkter, osv., vil kunne påvirke kostnaden ved oppsett. Hvor mye egeninnsats som legges ned vil også kunne påvirke kostnaden betraktelig. Frem til 2013 ble det tatt hensyn til variasjonen ved at tilskuddet dekket en fast andel av kostnadsoverslaget. En slik ordning medførte strenge krav til søknad og gjorde saksbehandling mer krevende med vurdering av kostnadsoverslag, befaring osv. For å forenkle saksbehandling og gjøre kontroll av tilskudd mer effektivt, gis det i dag en sats pr. meter for tilskudd til oppsett av nytt rovdyravvisende gjerde.

Erfaringer har vist at denne tilskuddssatsen sjelden står i forhold til de reelle kostnadene ved å sette opp et slikt gjerde etter gjeldene standard. Sammen med økte materialkostnader, ser vi derfor behov for å øke satsen igjen i 2025.

Sekretariatets vurdering

Økning av sats for tilskudd til rovdyravvisende gjerde / Økonomisk ramme

Miljødirektoratet tildeler Statsforvalteren en årlig økonomisk ramme for tilskudd til forebyggende tiltak mot rovviltskader og konfliktdempende tiltak (FKT-ordningen). Den økonomiske rammen er begrenset. Dersom tilskuddet skulle dekket den totale økonomiske kostnaden ved å sette opp rovdyravvisende gjerder, ville antallet innvilgede søknader reduseres betraktelig. Kriteriene for å få innvilget tilskudd måtte vært strengere, og tilskudd til rovdyravvisende gjerder ville blitt prioritert kun til de største husdyrprodusentene med mest behov (f.eks. stor sannsynlighet for tap av dyr til rovvilt). Vi mener at en slik utvikling ville vært svært uheldig, særlig med tanke på at vi ved flere år har mottatt flere søknader enn hva vi mulighet til å innvilge innenfor den tilgjengelige tilskuddsrammen. I tillegg mener vi at et tilskudd som dekker deler av den økonomiske kostnaden (kompensasjon for økt kostnad ved denne typen gjerde), vil kunne øke søkerens eierskap og kjennskap til gjerdets funksjoner.

En stor endring i sats per meter for tilskudd til rovdyravvisende gjerder vil kunne oppfattes som svært urettferdig for de som har mottatt slikt tilskudd tidligere og spesielt for søkere som har mottatt tilskudd, men enda ikke ferdigstilt gjerdene. Nye tilskuddssatser gjelder fra de blir vedtatt, og

vi vil ikke ha mulighet til å etterbevilge midler til tidligere innvilgede søknader hvor gjerdet ikke er ferdigstilt.

Vi har stort sett ikke hatt nok midler til å innvilge tilskudd til alle søkerne. Og vi har vært nødt til å prioritere imellom søknadene vi har mottatt. Samtidig er det viktig å påpeke at vi også mottar søknader vi avslår på bakgrunn av at de ikke tilfredsstillte kriteriene vedtatt av rovviltnemnda. Ved en økning i satsen for tilskudd til rovdyravvisende gjerder vil vi kunne innvilge enda færre søknader, og vi vil kunne bli tvunget til å prioritere enda hardere. Statsforvalteren mener likevel det er riktig å øke satsen for tilskudd til rovdyravvisende gjerder i 2025. Vi ser at kostnaden knyttet til materiale og oppsett av dagens rovdyravvisende gjerder er betraktelig høyere enn tilskuddsbeløpet. Derfor vil vi anbefale at rovviltnemnda i region 4 å øke satsen for tilskudd til rovdyravvisende gjerder.

Det er viktig at det legges til rette for en hensiktsmessig og effektiv saksbehandling av søknader om tilskudd til rovdyravvisende gjerder. Behandling av søknader, utregning av tilskudd og kontroll av tilskudd må derfor kunne gjennomføres effektivt. En tilskuddssats per meter er derfor enkelt å kunne forholde seg til. Når det opereres med en fast tilskuddssats per meter vil alltid noen komme skjevt ut, avhengig av forholdene der det skal gjerdes. Erfaringer har vist at det kan være store forskjeller i kostnaden per meter gjerde på dyrket mark, jordkanter mot skog, grøftekanter mot vei, blokkmark osv. I områder med my stein og fjell vil steinboring ofte kunne være den eneste løsningen. Steinboring tar lengre tid og er kostbart. Derfor er det viktig at søker under sin vurdering av gjerdetrasé vurderer nytten av å «gjerde akkurat der» opp mot kostnaden. Det er viktig at gjerdetrasé planlegges godt og vurderes nøye.

Frem til 2022 opererte Statsforvalteren med lik sats per meter, uavhengig av om det skulle gjerdes på innmark eller utmark. Ved vurdering av satsen i 2022 bestemte rovviltnemnda at det skulle være ulik sats per meter for gjerde på innmark og utmark. Satsene var henholdsvis 120 kr/meter i innmark og 140 kr/meter i utmark). Bakgrunnen var at Rovviltnemnda og Statsforvalteren så nytten av å gjerde inn gode beiter med variert vegetasjon og terreng. En todelt sats er med på å jevne ut noe av den økonomiske forskjellen ved å gjerde i innmark og utmark. Statsforvalteren vil derfor anbefale at en todelt sats videreføres.

Ved å benytte en to-delt sats hvor det skilles mellom innmark og utmark er det viktig at forholdet mellom innmark og utmark er hensiktsmessig. Dersom en søker ønsker å gjerde kun i utmark, kan kostnaden bli høyere en nytten, særlig hvis det er dårlig beiteforhold. Søknaden må inneholde kart over traseen, et kostnadsoverslag og søker må oppgi antall meter som skal gjerdes på innmark og utmark.

Statsforvalteren vil anbefale at satsen for tilskudd til rovdyravvisende gjerder økes fra 120 kr/meter til 130 kr/meter på innmark. Og at satsen økes fra 140 kr/meter til 170 kr/meter på utmark. Økningen begrunnes blant annet med økte materialkostnader, særlig med tanke på treverk og stål og forskjeller knyttet til kostnad ved å gjerde i utmark og innmark.

Tilskudd til vedlikehold v.s tilskudd til oppgradering

Statsforvalteren har oversikt over 161 gjerdeanlegg med rovdyravvisende gjerder. Dette utgjør 156 km og 6718 dekar med rovdyravvisende gjerder i Østfold, Oslo og Akershus. Mange av disse gjerdene begynner å bli gamle. Det er derfor behov for både oppgradering og årlig vedlikehold av disse.

Det er pr. dags dato ikke mulig å søke om tilskudd til vedlikehold av rovdyravvisende gjerder. Dersom det åpnes for at gjerdeholdere kan søke om årlig vedlikehold av rovdyravvisende gjerder vil

tilskuddskostnadene knyttet til dette bli veldig stor. Bondelaget foreslår at åpnes for tilskudd til årlig vedlikehold og at satsen settes til rundt 10 % av den ordinære tilskuddssatsen. Med de nye foreslåtte satsene ville den årlige kostanden knyttet til vedlikehold ligge på kr 2 032 407 dersom alle gjerdene hadde vært satt opp på innmark (til orientering så er det flere gjerder som er satt opp på utmark og mange kombinasjonsgjerder). Det betyr at kostanden ville noe høyere hvis man hadde medregnet der gjerdene går i utmark.

I regnestykket over har vi regnet med at alle med rovdyravvisende gjerder søker om tilskudd til vedlikehold. Dette er nok usannsynlig i starten, men ettersom tilskudd til å vedlikeholde blir mer kjent er det sannsynlig at et stort antall av disse gjerdeholderne kommer til å søke om tilskudd til årlig vedlikehold, og dersom vi åpner for dette vil det utgjøre en stor del av de midlene vi har benyttet til tilskudd til forbyggende tiltak. Dersom det åpnes for at man kan søke om tilskudd til vedlikehold kan vi risikere at det ikke blir mye midler igjen til andre tiltak som nye rovdyravvisende gjerder, elektronisk overvåking og vokterhund.

Statsforvalteren skal ha mulighet til å føre kontroll/tilsyn med tilskudd som utbetales. Tilskudd til årlig vedlikehold av eksisterende rovdyravvisende gjerder vil være vanskelig å kontrollere. Det vil også være vanskelig å prioritere imellom hvem som skal motta tilskudd til vedlikehold. Derfor vil Statsforvalteren anbefale at det ikke åpnes for årlig tilskudd til vedlikehold av rovdyravvisende gjerder. Vi anbefaler heller at det satses mer på tilskudd til oppgradering av eldre rovdyravvisende gjerder og at den tilskuddsmuligheten gjøres mer kjent ute blant gjerdeholderne.

Det har vært mulig å søke om tilskudd til oppgradering av eldre rovdyravvisende gjerder de siste 3 årene, men Statsforvalteren har mottatt få søknader om tilskudd til oppgradering. Vi anbefaler at kravene for å motta tilskudd til oppgradering senkes og gjøres mer konkret. Vi anbefaler følgende for tilskudd til oppgradering av rovdyravvisende gjerde:

- Satsen settes til halvparten av tilskuddssatsen for nytt rovdyravvisende gjerde på innmark. Dersom satsen er 130 kr pr. meter på innmark, blir satsen for oppgradering 65 kr pr. meter med oppgradering.
- Alle med rovdyravvisende gjerder som har blitt godkjent av Statsforvalteren kan søke om tilskudd til oppgradering når gjerdet er 5 år gammelt. Det betyr at hvis du satte opp gjerdet i 2020 så kan du søke om tilskudd til oppgradering i 2024 (det året gjerdet blir 5 år).
- Tilskudd til oppgradering vil medføre en ny kontroll av gjerdet og det vil foreligge en forventning om at gjerdet er oppgradert slik at et er solid og henhold til Standarden for rovdyravvisende gjerder.
- Behovet for oppgradering skal ikke skyldes dårlig vedlikehold.
- De eldste gjerdene blir prioritert. Hvis gjerdet er over 10 år gammelt, skal det foretas en vurdering på hvor vidt det burde søkes om tilskudd til nytt gjerdet fremfor oppgradering.

Et rovdyravvisende gjerde skal ha en levetid på 10 år, og dårlig vedlikehold vil kunne redusere levetiden og den rovdyravvisende effekten på gjerde. I henhold til Standard for rovdyravvisende gjerder av 25.06.2018 forplikter dyreeier seg til å påse at anlegget følger de krav som gjelder i standarden. Når søker aksepterer tilskuddet om midler til rovdyravvisende gjerde, forplikter søker seg til å utføre vedlikehold, slik at gjerdet holder standarden fastsatt av Miljødirektoratet. Gjerdeholder har for øvrig en vedlikeholdsplikt av ethvert gjerde uavhengig av om det er rovdyravvisende eller ikke. Dette følger av Grannegjerdelova. På bakgrunn av dette og overnevnte vurdering mener sekretariatet at det ikke burde åpnes for tilskudd til vedlikehold.

Sekretariatets innstilling til vedtakNy sats for tilskudd til rovdyravvisende gjerder

Satsen per meter for tilskudd til rovdyravvisende gjerde endres fra kr 120 pr. meter på innmark og kr 140 pr. meter på utmark til kr 130 pr. meter på innmark og kr 170 pr. meter på utmark.

Det vil ikke bli etterbevilget midler til tidligere søkere som nylig har mottatt tilskudd til rovdyravvisende gjerder med en utgått sats

Tilskudd til oppgradering av eksisterende rovdyravvisende gjerder

Ordningen med tilskudd til oppgradering av rovdyravvisende gjerder videreføres og kravene for å motta tilskudd til oppgradering senkes. Krav og annen informasjon om tilskudd til rovdyravvisende gjerder er opplistet under.

Tilskudd til årlig vedlikehold av rovdyravvisende gjerder

Det åpnes ikke for tilskudd til årlig vedlikehold av rovdyravvisende gjerder.

Kriterier for å motta tilskudd til rovdyravvisende gjerder	
1	Rovdyravvisende gjerder skal settes opp etter gjeldene nasjonal standard fastsatt av Miljødirektoratet.
2	Støtte til gjerde er begrenset til bruk som får produksjonstilskudd eller AK tillegg. Dette betyr at ordningen prioriteres til aktive brukere som driver næring.
3	Søknad om forebyggende midler skal skje på fastsatt skjema, som må være fullstendig utfylt. Søknaden skal ha vedlagt kart over gjerdetrasé og inneholde kostnadsoverslag.
4	Søknaden om tilskudd til rovdyravvisende gjerde må inneholde informasjon om antall meter som skal settes opp på innmark og utmark for riktig utregning av tilskudd. Dersom Statsforvalteren ikke mottar denne informasjonen, vil tilskuddet regnes ut fra laveste sats (innmark).
5	Søknaden fremmes elektronisk direkte til Statsforvalteren gjennom Miljødirektoratets søknadssenter.
6	Søker er forpliktet til å stille inngjerdet areal til disposisjon for andre bruk med småfe dersom han selv slutter med småfe innen 10 år etter at tilskudd er mottatt.

Prioritering av beitedyr og arealer
--

a	Produksjonsdyr (berettiget produksjonstilskudd)- småfe før storfe og hest
b	Områder med stort skadepotensiale prioriteres høyt. Vurdering: Høy tetthet av beitedyr og/eller rovdyr gir økt risiko for skade både på innmark og utmark både innenfor og utenfor ulvesonen.
c	Kostnadseffektivitet – kr per sikret husdyr eller areal og kvalitet på beiteområde. Tilskudd til rovdyravvisende gjerder prioriteres til de som driver næring, ikke små hobby-besetninger.
d	Fellestiltak prioriteres før enkelttiltak

Kriterier for å motta tilskudd til oppgradering av eksisterende rovdyravvisende gjerder	
1	Satsen settes til halvparten av tilskuddssatsen for nytt rovdyravvisende gjerde på innmark.
2	Eksisterende gjerdet må ha blitt godkjent av Statsforvalteren/Fylkesmannen tidligere.
3	Tilskudd til oppgradering vil medføre en ny kontroll av gjerdet og det vil foreligge en forventning om at gjerdet er i henhold til gjeldene standard.
4	Det kan søkes om tilskudd til oppgradering når gjerdet er 5 år gammelt.
6	De eldste gjerdene blir prioritert.